

УДК 811.111:37.01

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-194-65-70

БАБ'ЯК Жанна Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри української та іноземних мов
Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3205-0112>
e-mail: b.janna73@gmail.com

ПЛАВУЦЬКА Ірина Ростиславівна –

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української та іноземних мов
Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9373-0330>
e-mail: iradenysiuk.70@gmail.com

РИБІНА Наталія Вікторівна –

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6260-9039>
e-mail: nataliarybina@ukr.net

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Глобальні геополітичні, економічні, соціодемографічні зрушення, що впродовж останніх десятиліть відбулися в Європі та світі, спричинили й нові підходи до мовної освіти. У відповідних документах Ради Європи та інших міжнародних інституцій зазначається, що політика в цій галузі повинна розвиватися «у відповідності до специфічних потреб та обставин країни/регіону/міста та враховувати ширший європейський контекст та сучасні політичні і соціальні зміни». Для України такі «специфічні потреби та обставини» (“needs and circumstances”) визначаються курсом країни на європейську інтеграцію, активний різнобічний діалог зі світом. В умовах глобалізаційних процесів, зростання різновекторних міграційних потоків англійська мова фактично перетворюється на *lingua franca* в усіх сферах міжнародної комунікації як найбільш широко уживана (most widely spoken) і найбільш студійована (most studied) іноземна мова у світі. Тому нагальною вимогою часу є підвищення рівня володіння англійською мовою [13], покликане, зокрема, зробити молодих людей більш затребуваними і підготованими для роботи за кордоном, забезпечити набуття ними необхідних компетенцій (requisite competencies) фахівця XXI століття, зробити конкурентоспроможними на міжнародному ринку праці. Уміння «висловлюватися вільно та спонтанно», «гнучко та ефективно використовувати мову в соціальних, академічних та професійних цілях»

маніфестується як в загальноєвропейських [13, с. 24], так і в українських документах щодо стандартів вищої школи [7, с. 8, 9].

На тлі процесів глобалізації, формування нової концепції мовної освіти, що утвердилася в європейській і світовій освітній практиці на зламі XXI століття, нового значення набуває принцип наступності у навчанні. Його ключовий характер, актуальність застосування при викладанні мови в умовах очевидної зміни завдань сучасної іншомовної освіти диктується потребою збереження безперервності й послідовності освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку наукового знання поняття наступності широко використовується у працях з педагогіки і як таке викликає закономірний інтерес дослідників. При цьому, у розвідках переважної більшості науковців країн Заходу сутність поняття наступності та його застосування як принципу навчання розглядається головним чином на матеріалі переходу від дошкільного рівня до школи та від одного шкільного рівня до наступного, а також на прикладі вивчення англійської мови як іноземної у початкових та середніх школах Великої Британії, Німеччини, Фінляндії, Ісландії, Норвегії, Швеції, США, країн Азійського регіону, Австралії тощо [11; 12 та ін.].

Схожа ситуація спостерігається в Україні, передусім, з огляду на утвердження у вітчизняному навчальному просторі концепції безперервної освіти (Lifelong Education),

запропонованої на конференції ЮНЕСКО 1976 року науковцем з Індії Р. Дейвом (R. H. Dave) [14]. Однак у більшості наявних на сьогодні наукових розвідок вивчення даної проблеми відбувається переважно на прикладі закладів дошкільної та середньої освіти, тоді як питання про шляхи реалізації даного принципу в системі викладання у вищій школі розглядається лише в поодиноких працях і, за виключенням дисертації М. Комарової [3], – на матеріалі викладання точних наук [5; 8]. Тому така ділянка наукових студій як особливості застосування і шляхи реалізації принципу наступності у вищих навчальних закладах України при викладанні іноземної мови, зокрема, студентам нефілологічних спеціальностей на нинішньому етапі розвитку вітчизняної педагогічної науки є практично недослідженою.

Необхідність вивчення цих малодосліджених ділянок проблеми, а також відсутність єдиного погляду на зміст наступності як психолого-дидактичної і методичної категорії й зумовлює актуальність даної розвідки.

Мета статті полягає у конкретизації змісту принципу наступності у навчанні, окресленні його складових та виявленні можливостей застосування при викладанні іноземної (англійської) мови, а також факторів (об'єктивних і суб'єктивних), які мають вирішальний вплив на результативне застосування цього принципу при викладанні іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед низки існуючих на сьогодні напрямків розуміння змісту принципу наступності (філософсько-дидактичний, освітньо-педагогічний (pedagogic continuity) [10], соціологічний, психолого-педагогічний тощо) в українській педагогіці поняття наступності використовується насамперед на позначення дидактичного принципу (С. Годник, О. Мороз, К. Делікатний, О. Матвійчук О. Штонда та ін.), який вимагає постійного забезпечення нерозривного зв'язку як між окремими сторонами, частинами, етапами та ступенями навчання, так і всередині кожного з них [9, с. 377]. Це один із способів розширення і поглиблення знань, набутих на попередніх етапах навчання, перетворення окремих уявлень і понять в струнку систему знань, умінь і навичок [6], поступально-висхідного (спіралеподібного) характеру розгортання всього навчального процесу у відповідності до змісту, форм і методів роботи з обов'язковим урахуванням якісних змін, які відбуваються в особистості кожного студента.

Бачення змісту принципу наступності, питома для українських науковців, є суголосним тому розумінню наступності як навчального принципу, що спостерігається сьогодні в зарубіжній педагогіці: принцип наступності витрактовується як фактор, що сприяє якісному засвоєнню знань, коли кожна наступна їх ланка ґрунтується на попередньому, а нове приєднується до раніше засвоєного з дотриманням логічного порядку. Покликуючись до цих та інших суголосних висловлень фахівців, можна стверджувати, що у загальнопедагогічному і методичному плані принцип наступності взаємопов'язаний з принципом перспективності, який в навчанні розуміється як встановлення зв'язків досліджуваного з тим, що буде вивчатися на наступних етапах, а також співвіднесення змісту і методів навчання на кожному проміжному етапі вивчення з кінцевими цілями, а також з іншими дидактичними принципами і загальними поняттями.

У своєму погляді на сутність категорії наступності ми поділяємо точку зору Д. Дьюї, відповідно до якої те, що студент засвоїв у знаннях та навичках в одній ситуації, стає інструментом розуміння та ефективного вирішення в наступній ситуації.

У сучасній українській педагогіці і студіях методичного характеру принцип наступності в навчанні розуміється як складне явище не лише з огляду на зміст самого поняття наступності, але внаслідок багатоаспектності її виявів у процесі навчальної діяльності, які передбачають: а) зв'язок між окремими етапами освіти (дошкільним, шкільним і післяшкільним); б) зв'язок між різними рівнями та предметами всередині окремих етапів; в) застосування принципу міжпредметної координації, що полягає в узгодженні тем різних дисциплін з метою виключення їх дублювання і формування у свідомості учня цілісного сприйняття предметів і явищ навколишнього світу; г) міжкультурну взаємодію, що ґрунтується на врахуванні викладачем національно-культурних особливостей студентів в умовах міжкультурної взаємодії з носіями мови; д) зв'язок між різними соціальними ролями, виконуваними людиною на окремих етапах життєвого шляху; є) зв'язок між різними етапами розвитку особистості і морально-психологічними якостями, які формуються в процесі цього розвитку [1, с. 40].

З огляду на очевидну багатоаспектність проявів принципу наступності, О. Штонда пропонує розглядати його відокремлено від усіх інших принципів педагогіки – як окремий дидактичний принцип [9, с. 377].

У контексті проблематики статті видається доречним зауважити, що у педагогіці вищої школи в країнах Західної Європи і США принцип наступності протиставляється традиційній, зокрема, для західної системи медичної освіти моделі навчання на основі brief “block rotations” [15], як такої, що наносить шкоду професійній підготовці студентів [18]. Аналогічні педагогічні й методичні колізії спостерігалися донедавна і в Україні. Вхідження країни в європейський освітній простір і долучення до Болонського процесу спричинило обов’язкове впровадження блочної по своїй суті кредитно-модульної системи в усіх вищих навчальних закладах країни і на усіх спеціальностях. Але якщо в об’єднаній Європі головна мета впровадження системи кредитів полягає у підвищенні мобільності спеціалістів і студентів та сприянні їхньому працевлаштуванню [20], то в Україні це стало не зовсім вдалою спробою модернізації традиційної національної системи освіти. Труднощі її адаптації до вимог Болонського процесу, у тому числі й через суттєве ігнорування принципу наступності, у середині 2010-х років було визнано такими, що заважають досягненню найвищої мети – якісної підготовки висококваліфікованого фахівця в будь-якій галузі [4].

У сучасних умовах розвитку системи освіти більшість науковців розуміють наступність навчання як принцип, що допомагає усунути наявні суперечності між суміжними ланками освіти в будь-якій галузі знання. Дотримання принципу наступності у навчанні будь-якої дисципліни апіорі є важливим на кожному етапі освіти. Однак, як показує досвід, найгостріше це питання стоїть саме на стику двох послідовних ланок в системі безперервної освіти – шкільної та післяшкільної, оскільки в останньому випадку йдеться здебільшого про життєвий вибір і набуття необхідних компетентностей щодо володіння іноземною мовою з професійною метою. При цьому, як слушно наголошує М. Комарова, «випускник школи не має досвіду навчальної діяльності в нових обставинах», а відтак «виникає невідповідність між новим навчальним статусом і об’єктивними можливостями студентів для його підтвердження, що не сприяє ефективній навчальній діяльності і часто стає причиною розчарувань і фрустрації першокурсників» [3].

Тому в даній розвідці розглядаються прояви принципу наступності щодо встановлення зв’язків між різними ланками вивчення іноземних мов в Україні на стадії переходу з закладів середньої освіти (школа,

ліцей) – до вищого навчального закладу (у даному випадку технічного університету). Така взаємопов’язаність двох послідовних освітніх ланок в ідеалі повинна забезпечити безперервний та результативний процес вивчення іноземної мови, органічне, природне продовження у вищій розвинутої і навчання, започаткованих у середньому навчальному закладі, створити умови для успішного переходу колишнього школяра до університетської системи навчання. Наступність у даному випадку мислиться як врахування того рівня мовної компетентності студентів, з яким вони прийшли до університету і опора на нього при викладанні англійської мови вже безпосередньо у вищій.

Однак, практика викладання засвідчує певні труднощі у реалізації принципу наступності. Головна з них полягає у традиційно низькому рівні підготовки з іноземної мови випускників, які вступають на немовні, особливо технічні спеціальності. Моніторинг спеціальної літератури та накопичений власний педагогічний досвід дозволяють виокремити причини названого та інших факторів, які ускладнюють адаптацію учорашніх випускників до навчання у немовному вищій, зокрема, до університетського курсу іноземної мови. Ці причини можна розподілити на об’єктивні та суб’єктивні.

До об’єктивних слід віднести чинники загальноосвітнього характеру, передусім існуючі істотні відмінності щодо рівня викладання іноземної (англійської) мови у міських (окремо у столиці та інших обласних центрах), районних загальноосвітніх закладах та у сільській місцевості, що відчутно позначається на відмінностях у рівні сформованості предметної компетентності з англійської мови випускників загальноосвітніх шкіл, зокрема, на наявності/відсутності недоліків у засвоєнні теоретичної складової курсу, рівні комунікативних навичок тощо. Важливим у цьому плані видається й врахування соціометричних характеристик студентів-першокурсників. Такі характеристики щодо фокус-групи – студентів-першокурсників Тернопільського технічного університету імені І. Пулюя, (спеціальність «Інформаційні технології»).

Серед чинників суб’єктивного плану потрібно передусім зацентрувати рівень і характер мотивацій студента до вивчення іноземної мови, сформованість навичок і бажання до самостійної роботи та т. ін.

Для з’ясування рівня мовної компетентності різних студентів та характеру труднощів, з якими доведеться зіштовхнутися, ми у своїй практиці на початку навчального

року проводимо *Entry level text*, що є системою лексико-граматичних тестових завдань, спрямованих на виявлення базового рівня студентів-першокурсників. Дані пробного тестування, проведеного у фокус-групі показали, що студенти першого курсу мали різний стартовий рівень мовної підготовки. За результатами цього тесту студенти у відповідності до засвідченого в тестах базового рівня володіння англійською мовою було поділено на групи (в межах однієї спеціальності) або ж мікрогрупи (в межах однієї академічної групи), що надалі дало можливість застосування диференційованого навчання. При цьому для забезпечення реалізації наступності навчання передбачено дещо інші форми роботи.

Зокрема, для усунення виявлених відмінностей у рівні компетентності з англійської мови різних студентів і подоланні розриву між двома етапами мовної освіти, шкільним та університетським, ми використовуємо так званий *вирівнювальний курс* – навчальну технологію, що полягає в актуалізації знань та мовленнєвих навичок, які першокурсники повинні були засвоїти у межах шкільної програми, в набутті нових знань у поєднанні з інтенсивною комунікативною практикою. У частині актуалізації знань, набутих у попередньому досвіді, викладач може опиратися на студентів, які продемонстрували вищий (порівняно із загалом) рівень компетентності з англійської мови.

Контрольне тестування, проведене після вирівнювального курсу, засвідчило зростання середніх показників рівня компетентності першокурсників з англійської мови, що сприяє оптимізації подальшого засвоєння студентами дисципліни «Англійська мова професійного/професійно-ділового спрямування», що вивчається у немовних вишах протягом трьох навчальних семестрів.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Поняття наступності активно використовується у вітчизняному навчально-освітньому просторі як позначення однієї з передумов оптимізації вивчення англійської мови на етапі переходу від шкільного етапу до системи вищої освіти. Сутність наступності як педагогічного принципу полягає в тому, що на кожному вищому за рангом етапі освіти при визначенні змісту навчання враховується все те, що було засвоєно на більш ранніх стадіях. Однією з технологій забезпечення реалізації принципу наступності безпосередньо в навчальному процесі є використання вирівнювального курсу, можливості якого для покращення знань першокурсників і усунення ймовірного

розриву між стартовим рівнем англійської мови та вимогами університетської програми були засвідчені в процесі пробного (*Entry level test*) та контрольного тестувань. Перспективи дослідження пов'язані з подальшою розробкою теоретичних і прикладних аспектів задекларованої проблеми.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абашкіна Н. В., Авксентьева О. І., Антонюк Р.І. та ін. Професійна освіта в зарубіжних країнах (порівняльний аналіз). Черкаси : ВІБІР, 2000. 288 с.
2. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учебное пособие для студентов лингв. университетов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2006. 336 с.
3. Комарова М. В. Преимущество обучения иностранному языку в средней и высшей школе: на примере технического вуза: тема дисс. ... кандидат педагогических наук: 13.00.08. Барнаул, 2002. 196 с.
4. Кривецький О. Скасування кредитно-модульної системи в українських ВНЗ. *Social Communication Research Centre*. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=435:kreditno-modulna-sistema-2&catid=71&Itemid=382
5. Матвійчук О. В. Методичні засади реалізації принципу наступності навчання фізики у загальноосвітній і вищій технічній школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2016. 22 с.
6. Мороз О. Г. Шляхи забезпечення наступності у самостійній учнів середньої загальноосвітньої школи і студентів вузу (на матеріалах шкіл і вузів Української РСР) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1971. 250 с.
7. Про затвердження стандарту вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf>
8. Тютюн Л. А. Наступність допрофесійної і професійної підготовки майбутніх учителів математики в умовах комплексу «лицей – педагогічний університет»: дис. ... канд. пед. наук 13.00.04. Вінниця, 2007. 242 с.
9. Штонда О. Г. Визначення поняття «наступність» у психолого-педагогічній літературі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014 р. Вип. 35 (88). Р. 379–379. URL: file:///C:/Users/PC/Documents/Downloads/Pfto_2014_35_54.pdf
10. Bellen L. Play – lost in transition? Teacher beliefs about pedagogic continuity across the transition to formal schooling. *Early Childhood Australia (ECA) biennial conference*, 2016. Darwin. URL: <http://researchonline.nd.edu.au/theses>
11. Broström S., Wagner J.T. (Ed.) (2003). Early childhood education in five Nordic countries:

Perspectives on the transition from preschool to school. ?rhus: Systime Academic. 2003.

12. Chew P. G. L. Change and Continuity. *English Language Teaching in Singapore Asian EFL Journal*. 2005. March. Vol. 7, Issue 1. P. 4–24. URL: https://asian-efl-journal.com/March_05_pc.pdf

13. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment / Council of Europe, 2001. 274 p.

14. Dave R. H. Foundations of lifelong education. Oxford: Published for the UNESCO Institute for Education by Pergamon Press, 1976. 382 p.

REFERENCES

1. Abashkina, N. V., Avksent'jeva, O. I., Antonjuk, R. I. (2000). *Profesijna osvita v zarubizhnyh kraïnah (porivnjal'nyj analiz)*. [Professional education in foreign countries (comparative analysis)]. Cherkasy.

2. Gal'skova, N. D., Gez, N. Y. (2006). *Teoryja obuchenija ynostrannym jazykam. Lyngvodydaktyka y metodyka: uchebnoe posobyje dlja studentov lyngv. unyversitetov y fak. yn. jaz. vyssh. ped. ucheb. zavedenyj*. [Theory of teaching foreign languages. Linguodidactics and methodology: a textbook for linguistic students. universities and fac. in lang. higher. ped. study. establishments]. Moskva.

3. Komarova, M. V. (2002). *Preemstvennost' obuchenija ynostrannomu jazyku v srednej y vysshjej shkole: na primere tehnycheskogo vuza*. [Continuity of teaching a foreign language in secondary and higher education: on the example of a technical university]. Barnaul.

4. Kryvec'kyj, O. *Skasuvannja kredytno-modul'noi' systemy v ukrai'ns'kyh VNZ. Social Communication Research Centre*. [Abolition of the credit-module system in Ukrainian universities] *Social Communication Research Centre*. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=435:kredytno-modulna-sistema-2&catid=71&Itemid=382

5. Matvijchuk, O. V. (2016). *Metodychni zasady realizacii' pryncypu nastupnosti navchannja fizyky u zagal'noosvitnij i vyshhij tehnicnij shkoli*. [Methodical bases of realization of the principle of continuity of training of physics in comprehensive and higher technical school]. Kyi'v.

6. Moroz, O. G. (1971). *Shljahy zabezpechennja nastupnosti u samostijnij uchniv sereďn'oi' zagal'noosvitnij i shkoly i studentiv vuzu (na materialah shkil i vuziv Ukrai'ns'koi' RSR)*. [Ways to ensure continuity in independent secondary school students and university students (on the materials of schools and universities of the Ukrainian SSR)]. Kyi'v.

7. *Pro zatverdzhennja standartu vyshhoi' osvity*. [On approval of the standard of higher education]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf>

8. Tjutjun, L. A. (2007). *Nastupnist' doprofesijnoi' i profesijnoi' pidgotovky majbutnih uchyteliv matematyky v umovah kompleksu «licej – pedagogicnij universitet»*. [Continuity of pre-

professional and professional training of future teachers of mathematics in the conditions of the complex «lyceum – pedagogical university»]. Vinnycja.

9. Shtonda, O. G. (2014). *Vyznachennja ponjattja «nastupnist'» u psihologo-pedagogicnij literaturi. Pedagogika formuvannja tvorchoi' osobystosti u vyshhij i zagal'noosvitnij shkolah*. [Definition of the «concept of i continuity» in the psychological and pedagogical literature.] Vyp. 35 (88), 379–389 URL: file:///C:/Users/PC/Documents/Downloads/Pfto_2014_35_54.pdf

10. Bellen, L. Play – lost in transition? Teacher beliefs about pedagogic continuity across the transition to formal schooling. *Early Childhood Australia (ECA) biennial conference*, 2016. Darwin. URL: <http://researchonline.nd.edu.au/theses>

11. Brostrm S., Wagner J.T. (Ed.) (2003). Early childhood education in five Nordic countries: Perspectives on the transition from preschool to school. ?rhus: Systime Academic. 2003.

12. Chew, P. G. L. Change and Continuity. *English Language Teaching in Singapore Asian EFL Journal*. 2005. March. Vol. 7, Issue 1. P. 4–24. URL: https://asian-efl-journal.com/March_05_pc.pdf

13. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment / Council of Europe, 2001. 274 p.

14. Dave, R. H. Foundations of lifelong education. Oxford: Published for the UNESCO Institute for Education by Pergamon Press, 1976. 382 p.

15. Delany, C., Molloy, E. (Eds.). Learning and Teaching in Clinical Contexts: A Practical Guide. Elsevier Health Sciences. 218. 456 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БАБ'ЯК Жанна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя.

Наукові інтереси: методика викладання ESP у вищій школі, педагогіка.

ПЛАВУЦЬКА Ірина Ростиславівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя.

Наукові інтереси: методика викладання ESP у вищій школі, порівняльне літературознавство.

РИБІНА Наталя Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій Західноукраїнського національного університету.

Наукові інтереси: перекладознавство, прикладна лінгвістика, лінгвостилістика.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BABIAK Zanna Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Ukrainian and Foreign Languages Department, Ternopil Ivan Puluj National Technical University.

Circle of scientific interests: methods of teaching ESP in higher schools, pedagogy.

PLAVUTSKA Iryna Rostyslavivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Ukrainian and Foreign Languages Department, Ternopil Ivan Puluj National Technical University.

Circle of scientific interests: methods of teaching ESP in higher schools, comparative literature.

RYBINA Nataliia Viktorivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Foreign Languages Department, West Ukrainian National University.

Circle of scientific interests: translation studies, applied linguistics, linguistic stylistics.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2021 р.

УДК 811.161.2'243:378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-194-70-73

БАБИЧ Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища Центральноукраїнського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0174-623X>
e-mail: babichtetyana1211@gmail.com

ЛІПАТОВА Марина Валентинівна – викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6410-1762>
e-mail: marinalipatova58@gmail.com

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ НАУКОВОГО СТИЛЮ МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності проблеми. Навчання іноземних студентів у закладах вищої освіти України є одним із пріоритетних напрямів освітньої діяльності. Щороку зростає кількість іноземних громадян, які бажають здобувати вищу освіту в Україні. Станом на початок 2020 року в українських ЗВО навчалися 80,5 тисяч осіб із 158 країн світу. Тисячі іноземців здобувають вищу освіту українською мовою. В умовах інтеграції сучасної вищої освіти України до системи європейської освіти великого значення набуває підвищення якості навчання й викладання української мови для іноземних студентів.

Однією з основних цілей мовної підготовки іноземних студентів є забезпечення їхніх комунікативних потреб у науковій сфері для отримання якісної підготовки за обраним фахом. Українська мова є не тільки засобом спілкування іноземних громадян, які здобувають вищу освіту в закладах України, а й інструментом здобуття фахової освіти, запорукою успіху майбутніх фахівців. Адже українська мова у ЗВО виступає, в першу чергу, засобом отримання професійних знань з обраної спеціальності. Тому однією з важливих проблем методики викладання української мови, як іноземної є удосконалення процесу навчання іноземних студентів наукового

стилю мовлення, що зумовлює необхідність подальшого вивчення цієї актуальної проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему навчання мови як засобу отримання майбутньої спеціальності, широко досліджували зарубіжні та вітчизняні мовознавці. Концепція навчання іноземних студентів мови спеціальності достатньо розроблена і висвітлена в роботах Л. П. Клобукової, Т. А. Вишнякової, О. Д. Мітрофанової, Е. І. Мотіної, О. Суригіна та багатьох інших російських науковців. У працях учених аналізуються актуальні проблеми навчання іноземних студентів мови спеціальності, висвітлюються особливості наукового стилю мовлення, розглядаються методичні принципи організації дидактичного матеріалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з питань підготовки студентів-іноземців показує широкий спектр наукових інтересів вітчизняних учених і педагогів-практиків. Проблемі вивчення теоретико-методологічного забезпечення навчання іноземних студентів присвячено праці Т. Дементьєвої, А. Нікітіна, О. Резван, О. Решетової, І. Родіонової, Н. Стеніної та багатьох інших науковців. Так, Т. Дементьєва дослідила формування комунікативної компетенції студентів-іноземців підготовчого факультету в процесі навчання.